

Школска 2013/2014. година

Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе

3. разред

Шифра: _____

Поени

Пажљиво прочитај следећи текст и одговори на питања 1–12 (реченице су, ради лакшег сналажења, обележене бројевима):

(1) Свако вече, чим би кир Герас затворио дућан, наложио би у мангали ватрицу, и спрам светлости те ватре насекао би бајата хлеба на кришчице, мале као кремене, за попару. (2) Затим би прелио то врућом водом.

(Из приповетке Стевана Сремца *Кир Герас*)

1.	Именичка синтагма <i>свако вече</i> из 1. реченице стоји у следећем падежу: _____ (допуни).	
2.	По обрасцу промене именица II врсте, генитив једине именице <i>вече</i> гласи: а) вечери; б) вечера; в) вече. Заокружи слово испред тачног одговора.	
3.	Реч <i>спрам</i> припада следећој врсти речи: _____ (допуни).	
4.	Придев <i>бајат</i> стоји у следећем облику: а) падеж: _____; б) род: _____; в) вид: _____.	
5.	У 1. реченици подвуци праве објекте.	
6.	Реч <i>кришчица</i> изведена је од речи <i>кришка</i> и том приликом је извршена следећа гласовна промена: _____ (допуни).	
7.	Турцизам <i>дућан</i> значи: а) продавница; б) занатлијска радња; в) канцеларија. Заокружи слово испред тачног одговора.	
8.	Придевска синтагма <i>мале као кремене</i> има следећу синтаксичку функцију: а) придевског атрибута; б) апозитива; в) атрибутива. Заокружи слово испред тачног одговора.	
9.	Конструкција <i>као кремене</i> има у оквиру придевске синтагме <i>мале као кремене</i> следећу синтаксичку функцију: _____ (допуни прецизним називом).	
10.	Реч <i>мангала</i> је у <i>Речнику српскога језика</i> дефинисана на следећи начин: <i>ж тур. зделаста метална посуда са ногарима у којој се држи распаљени угаљ или жар за загревање просторија и др.</i> Пошто се такав предмет више не користи, реч <i>мангала</i> сврставамо у групу речи која се назива _____.	

11.	У 1. реченици постоји једна реч која је изведена граматичким суфиксом. То је реч _____.	
12.	Реченични модел по којем је образована 2. реченица обухвата: а) све чланове осим <i>затим</i> ; б) све чланове осим <i>врућом водом</i> ; в) све чланове осим <i>то</i> ; г) само субјекат и предикат. Заокружи слово испред тачног одговора.	
13.	Заокружи слово испред пара речи који ће се у речнику означити индексном бројком (степеновањем) – по моделу реч¹ и реч² : а) <i>маказе</i> „метална алатка за резање материјала“ – <i>маказе</i> „двокраки орган код рака“; б) <i>бар</i> „мања кафана“ – <i>бар</i> „јединица атмосферског притиска“. в) <i>кров</i> „део куће“ – <i>кров</i> „склониште, уточиште“; г) <i>лук</i> „врста поврћа“ – <i>лук</i> „оружје за бацање стрела“.	
14.	Подвуци парове антонима: тужан – мио, дати – узети, испред – иза, услед – због.	
15.	У полусложеници <i>фер-плеј</i> употребљен је правописни знак који се назива _____ (допуни).	
16.	Речи <i>зелен</i> („који је зелене боје“) и <i>зелен</i> („поврће“) по међусобном су односу: а) хомоформи; б) хомографи; в) прави хомоними. Заокружи слова испред тачних одговора.	
17.	Подвуци допунски предикатив: Киша је грунула нагло, крајем поподнева, и у почетку била сребрна и светла, а онда се, заједно са даном, постепено смрачивала и постајала све хладнија.	
18.	Заокружи слово испред безличних реченица: а) Пробада ме у леђима. б) Дрема ми се. в) Немам више времена. г) Боли ме глава.	
19.	У реченици <i>Лето није далеко</i> подвучена реч има функцију: а) предиката; б) прилошког предикатива; в) допунског предикатива; г) прилошке одредбе за место. Заокружи слово испред тачног одговора.	
20.	Допуни следећу тврдњу једним од датих израза (упиши на линије одговарајућа слова): а) сви, б) само реакцијски, в) само прелазни; г) само непрелазни. Облике актива имају _____ глаголи, а облике пасива _____ глаголи.	

Срећан рад!

Прегледао: _____

Укупно поена: _____

Школска 2013/2014. година

Републичко такмичење ученика средњих школа
из српског језика и језичке културе

3. разред

Решења

1. акузативу
2. б)
3. предлозима
4. а) генитив, б) мушки род, в) неодређени
5. *дућан, ватрицу, бајата хлеба*
6. палатализација
7. а)
8. б)
9. поредбене одредбе
10. историзми
11. *кремење*
12. а)
13. б)
14. *дати – узети, испред – иза*
15. цртица
16. а), б)
17. *све хладнија*
18. а), б)
19. б)
20. а), в) (*Тим редом!*)